

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ

АДДЗЯЛЕННЕ ГУМАНІТАРНЫХ НАВУК І МАСТАЦТВАЎ

ЦЭНТР ДАСЛЕДАВАННЯЎ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ,
МОВЫ І ЛІТАРАТУРЫ НАН БЕЛАРУСІ

ІНСТЫТУТ ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ: СТАН І ПЕРСПЕКТЫВЫ ДАСЛЕДАВАННЯ

ДА 135-ГОДДЗЯ 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
ЯНКІ КУПАЛЫ І ЯКУБА КОЛАСА

Матэрыялы
Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі
(Мінск, 15–16 лістапада 2017 года)

Мінск
«Права і эканоміка»
2017

УДК 821(4) + 821.161.3.09 (092) Купала, Колас

ББК 81.2

Г51

Р э д а к ц ы й н а я к а л е г і я:

А. А. Каваленя, А. І. Лакотка, І. В. Саверчанка,
Я. А. Гарадніцкі, Т. П. Барысюк, І. Г. Баўтрэль, І. П. Бязлепкіна,
Ю. А. Масарэнка, Н. М. Пыско, Н. В. Якавенка

Н а в у к о в ы р э д а к т а р

доктар філалагічных навук, прафесар І. В. Саверчанка

У к л а д а л ь н і к

кандыдат філалагічных навук Н. В. Якавенка

Р э ц е н з е н т ы:

доктар філалагічных навук, дацэнт З. П. Мельнікава,
кандыдат філалагічных навук А. В. Трафімчык

Г51

Гісторыя беларускай літаратуры : стан і перспектывы даследавання (да 135-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа) : матэрыялы Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі (Мінск, 15–16 лістапада 2017 г.) / Цэнтр даследаванняў бел. культуры, мовы і літ. Нац. акадэміі навук Беларусі. – Мінск : Права і эканоміка, 2017. – 400 с.
ISBN 978-985-552-739-9.

У зборнік увайшлі матэрыялы навуковых даследаванняў, прадстаўленых удзельнікамі Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Гісторыя беларускай літаратуры: стан і перспектывы даследавання (да 135-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа)» (Мінск, 15–16 лістапада 2017 года). Асвятляюцца новыя аспекты вывучэння паэтычнай, празаічнай, драматургічнай, публіцыстычнай і культурнай спадчыны Янкі Купалы і Якуба Коласа, беларускай літаратурнай класікі, актуальныя пытанні літаратуразнаўства, культуралогіі, а таксама традыцыі літаратуры XX ст. у найноўшым літаратурным працэсе.

Зборнік адрасуецца спецыялістам-філолагам, мастацтвазнаўцам, усім, хто цікавіцца гісторыяй беларускай літаратуры.

**УДК 821(4) + 821.161.3.09 (092) Купала, Колас
ББК 81.2**

ISBN 978-985-552-739-9

© Цэнтр даследаванняў беларускай культуры,
мовы і літаратуры НАН Беларусі, 2017
© Афармленне. ВТАА «Права і эканоміка», 2017

A. E. Ivanenko

THE CHARACTERISTIC OF LITERARY WORKS OF FOREIGN WRITERS WINNERS
OF AN AWARD OF NOBEL

342

С Е К Ц И Я 6

БЕЛАРУСКА-ЎКРАЇНСКІ ДЫЯЛОГ: РЭЦЭПЦЫЯ І ЎЗАЕМАСУВ'ЯЗІ ЛІТАРАТУР 344

Я. А. Гурская

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПОЛЕШУКОВ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ
ЯКУБА КОЛАСА И НАДЕЖДЫ ЛАНСКОЙ

344

Л. П. Вашиків

КЛАСИКИ БІЛОРУСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ У КРИТИЧНІЙ РЕЦЕПЦІЇ МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ

349

Г. А. Гладкова

ВОБРАЗ ВІЛЕНСКОЙ ШЛЯХТЫ Ў АПОВЕСЦІ Т. Т. ЕЖА «ДРУГАЯ БОЖАЯ ЗАПАВЕДЗЬ»

354

С. В. Бородіца

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ ПОВІСТІ «РОКСОЛЯНА» ОСИПА НАЗРУКА

358

Н. М. Зуева

ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў ПРОЗЕ ЛУКАША КАЛЮГІ

363

Н. М. Карач

ЖАНРОВИЙ ДІАПАЗОН НОВЕЛІСТИКИ ІРИНИ ВІЛЬДЕ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

368

К. Ю. Гарбачова

МАСТАЦКІЯ ТРАДЫЦЫЇ МАКСІМА ГОРКАГА Ў ПРОЗЕ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

373

О. Я. Фірман

ЧАСОПРОСТОРОВИЙ ПЛАН ІСТОРИЧНОЇ ПОВІСТІ «СОН ТІНІ» НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ

375

И. А. Михалевич

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ТВОРЧЕСТВА КУЗЬМЫ ЧЕРНОГО
И СТАНИСЛАВА ИГНАЦИЯ ВИТКЕВИЧА

379

Т. М. Скуратко

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ ПОЕМИ «НІЖ У СОНЦІ» ІВАНА ДРАЧА

383

А.Э. Сабуць

МАТЫЎ ГАСПАДАРАННЯ Ў КУПАЛАВАЙ ПУБЛІЦЫСТЫЦЫ

388

З В Е С Т К І П Р А А Ў Т А Р А Ў

392

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ ПОЕМИ «НІЖ У СОНЦІ» ІВАНА ДРАЧА

Багатством і різноманітністю жанрових форм і їх модифікацій характеризується жанр поеми у творчості І. Драча. Його поеми відзначаються незвичайною структурою, ускладненою окремими сегментами, котрі, поєднуючись монтажно спільним сюжетом та ідеєю, утворюють мікросценарій. У такий спосіб автор ніби унаочнює, «оживляє» події, виражаючи й своє ставлення до них. У поетичному доробку І. Драча часто віднаходимо поеми з напруженим драматизмом і ліризмом. Жанрова своєрідність поем І. Драча досить різноманітна: ліро-епічні поеми («Спрага», «Ніж у Сонці», «Лю», «Чорнобильська Мадонна»), ліричні («Смерть Шевченка», «Соната Прокоф'єва», «Ейнштейніана», «Поема для жіночого голосу», «Леонардо да Вінчі», «Ненаписана поема», «Віра, Надія і перша моя любов», «Шабля Богдана Хмельницького», «Дивна хроніка одного білого дня», «Сизий птах із гніздов'я Курбаса», «Поема для жіночого голосу», «Свічка для патріарха»), ліро-драматичні («На дні роси...»), драматичні поеми («Дума про Вчителя», «Соловейко-Сольвейг», «Зоря і смерть Пабло Неруди»), кінематографічні («Числа»). Аналіз поем І. Драча засвідчує єдність стилю митця. Джерелом такої цілісності стилю, передусім, є особистість поета, гуманістичний пафос його творчості. Будучи синтезованою структурою, кожна Драчева поема являє собою жанрово-стильову єдність, конструктивним центром якої виступає поєднання поемних (жанротворчих) традицій і авторських новацій.

Багатогранність Драча-митця, його опоетизоване епічне начало виявляється в ліро-епічній поемі «Ніж у Сонці» (1965), в якій зберігається неповторний метафоричний стиль поета-лірика. Він виносить головну думку у назву твору, яка є всеохоплюючою метафорою. Ця всеохоплююча метафора своєрідна. Її зміст не розкривається безпосередньо, а «розшифровується» через низку метафоричних узагальнень, що являють собою образи твору, символи, алюзійні ланцюги та ремінісценції. Сюжет поеми І. Драча «Ніж у Сонці» є не що інше, як розвиток метафори від всеохоплюючої до словесної.

Ліро-епічна поема І. Драча «Ніж у Сонці» відзначається драматичною напруженістю. Отже, вона певною мірою є близькою до поем драматичних.

М. Ільницький наголошує на своєрідному новаторському підході митця до одвічної теми Фауста і Мефістофеля [7; 22]. Образи темних та світлих сил використовували ще в давній міфології для позначення протистояння добра та зла. Зазначимо, що родовід українського літературного чорта починається ще з «Повісті врем'яних літ» та житій святих. Українську демонологію почали використовувати в літературі давно, увагою до неї позначені епохи орнаменталізму, бароко, класицизму та романтизму (творчість Т. Шевченка, С. Руданського, Є. Гребінки, Г. Квітки-Онов'яненка, Марка Вовчка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, В. Винниченка та ін.). В українській літературі ХХ століття образ диявола, сатани, чорта, нечистого, антихриста з'являється як уже усталений образ-символ на

позначення більшовицького режиму (Т. Осьмачка «Старший боярин», В. Барка «Жовтий князь», Ю. Андрухович «Перверзія»). Якщо ж звернутися до образу гетевського Фауста, то його корені сягають образів Прометея і Геракла. Помітним явищем у літературному процесі Німеччини кінця XV–XVI ст. була легенда про Йогана Фауста – вченого кінця XV – початку XVI ст. Фауст – історична особистість, середньовічний вчений, який жив у XVI ст. і займався магією, астрологією. Народний твір наділив Фауста величезним потягом до знань, заради яких він укладає угоду з чортом, пориваючи з догмами церкви задля активного життя. Саме ця легенда і стала тим джерелом, до якого звертався Й. В. Гете у своїй 60-річній праці над «Фаустом».

I. Драч спирається на традиції попередників. Але якщо у Й.В. Гете герой переважно вдається до містики (знаки Макрокосма, Духа Землі), то персонаж українського митця, збагачений історичним досвідом віків – «од вітряків до полину ракет» – чіткіше бачить перспективу: йому не вибирати – з людьми чи без людей, зі знаннями чи без них, з землею (не тим же Духом Землі?!) чи відірваним від неї. Поет із великою пристрасстю прагнув відтворити першу спробу свого молодого завзяття «звільнитись від «пут особистого», – за Ейнштейном, – від існування, в якому панували бажання, надії і тривіальні почуття» [7; 101], в ім'я великої мети врятування людства від небезпеки. Певно, саме тому великий правдошукач Г. Сковорода, помічаючи на лобі «знак неправоти» (знову ж таки виникають непередбачувані асоціації з містичними знаками у Й.В. Гете), все ж благословляє сучасного Фауста на великий політ, певно, вважаючи (можливо, це й надто сміливий домисел), що активна дія героя, справа в ім'я великої мети (у Й.В. Гете: «Спочатку було діло!») зцілить певну хворобливість цих шукань. Трактуючи це місце, правда, слід погодитись з М. Рильським, що у скороспішному сквородинському благословенні авторів не достає художньої логіки.

Як і в Й.В. Гете, у I. Драча виведений антипод Фауста – Мефістофель (у поемі просто чорт), хоч поданий цей образ українським митцем дещо пунктирно. В обох авторів каскади від випробувань, які чекають правдошукача Фауста, передує підготовчий діалог Мефістофеля з ученим. Зрештою, у I. Драча це швидше монолог самого тільки Мефістофеля: «Я вічний чорт. І лай мене, й не лай, / Я поведу тебе в таку дорогу, / Що проклянеш ти свій священний край, / І замір свій, і молоду тривогу» [5; 88-89].

I. Драч свідомо відмовляється від гетівської схеми, що відповідала сентименталістським уподобанням німецького класика. Випробування сучасного Фауста I. Драч сміливо вводить у контекст епохи. У розділі «Божевільна, Врубель і мед», приміром, зворушливо змальовано образ матері, яка, втративши на війні трьох синів, збожеволіла. «Прекрасні, людяні почуття, – справедливо відзначив М. Рильський, – великий гнів, великий біль водили рукою поета, коли писав розділ «Божевільна, Врубель і мед» [5; 190]. Емоційного забарвлення авторського нарративу не знижує навіть декоративний образ Врубеля. Проте і в його невеличкому монолозі є дуже суттєва деталь: ... До Третьяковки нині / Така печаль долинула відсіль, / Що Демон все розкидав на картині, / Всіх розігнав, відчувши дикий біль... [5; 91]

Показовим тут видається нам те, як майже до двоплановості роздвоюється образ Мефістофеля (Демона). Війна для автора явище настільки протиприродне, що навіть Демона, на його думку, воно повинно вивести з душевної рівноваги. Додамо лише, що розгорнута метафора, яка лежить в основі монолога Врубеля, сягає ще античних традицій у характері передачі внутрішніх явищ за допомогою зовнішніх їх виявів (згадаймо славнозвісний «Гнів Ахілла» з Гомерової «Іліади»).

Не легко витримати ліричному героєві своє перше випробування: «Я сивіти почав у двадцять п'ять / Од тої хати, од скорботи тої!» [5; 91]. І все ж він зумів подолати в собі внутрішнє сум'яття, перенести душевний біль завдяки гуманістичній душі своїх мрій і помислів, прагнень і почувань. І символічним у цьому аспекті є образ меду як втілення великого людинолюбства, здатності пожертвувати собою заради щастя на планеті, і пов'язані з ним заключні слова розділу: Вона постане, чиста і тривожна, / Зіпершись на печаль свою в низу, / І дасть в космічне бездоріжжя / Мед – доброті і родумам сльозу [5; 91].

Конфлікт «сонячного» гуманістичного, творчого і руйнівного, «мефістофельського» начал становить основний стрижень цього твору, саме тут сходяться точки перетину символічно-узагальненого і життєво-конкретного начал, що, з одного боку, роблять сонце втіленням моральних категорій краси, правди, самопожертви задля великої мети, а з другого – підносять явища реальні («Божевільна, Врубель і мед», «Похорон голови колгоспу») до філософського узагальнення.

Своєрідним є жанрове осердя твору – «феєрична трагедія», що зближує ліро-епічну поему з драматичною, адже у творі віднаходимо безліч трагічних нот: загроза атомної війни – «ніж у Сонці», однак ще злободенніше звучить трагедія українців ХХ століття: репресії, голодомор 1932-1933 рр., Друга світова війна. Новаторством митця є прагнення проникнути в історичні, соціальні, морально-етичні площини епохи, сміливе зближення з правдою життя.

Найбільшу увагу критиків, поза сумнівом, привернув розділ поеми «Похорон голови колгоспу», присвячений заслуженому майстрові народної творчості Омелянові Залізнику. Про нього писали М. Рильський та Л. Новиченко, Ю. Івакін та М. Ільницький, Ю. Суровцев, М. Ткачук та А. Янченко. Підкреслимо передусім змістову й типологічну спорідненість розділу з поемою П. Тичини «Похорон друга». По-перше, обидва твори більше чи менше стосуються проблеми війни і миру (у І. Драча, скажімо: «...одну легеню я віддав війні...» [5; 92]). По-друге, обох авторів хвилює філософське питання буття людини, її духовного безсмертя (у П. Тичини: «Усе в нові на світі форми переходить, і мертвому тобі – живих нас не убить» [9; 106], у І. Драча: «І голова ковтнув життя востаннє – Кругом чола кружляв супутник в ньому, / Утворюючи німб простій людині» [5; 93]). По-третє, обидва митці прагнуть якнайглибше відтворити внутрішній світ людини, її «драму ідей», виражені в монологізованій формі. Щоправда, П. Тичина драматизує власні роздуми, у І. Драча ж із великою пристрасстю до живих говорить мертвий. У поемі П. Тичини, до речі, теж є момент «оживлення» персонажа: «Наче вже Степан устав і ходить, І Ярослав із ним. Весна! Блакить! / У поле трактори ідуть. І в'ється / Співучий жайворон...» [9; 106].

Проте цей прийом не набуває тут вирішального значення. Інша справа в «Ножі у Сонці», де Іван Драч заявив – гостро і пафосно – одну з улюблених своїх «наскрізних» тем: взаємовідносини культури і повсякденного життя, вершин духу, на які здатна піднятися людина, прославляючи тим самим рід людський. Ось лиш один характерний уривок із монолога голови колгоспу: А ти, Бетховене, прости мене за те, / Що я не мав часу прийти до тебе, / Що знаю я симфонії полів, / Але твоєї жодної не знаю. / Прости мені, Бетховене, за це [5; 93].

Вбачаємо спорідненість цього епізода зі сценою «Біля міських воріт» у «Фаусті» Й.В. Гете. Розв'язуючи проблему єдності особистості з народом, український митець проводить свого ліричного героя і через це випробування: Мене хрестили всі хрести довкола, / Благословляли люди і дерева... [5; 93]

Перебуваючи на порозі нового суспільства з його тривогами та небезпеками (Сонце з ножем-ракетною у протуберанцях), ліричний герой начебто прощається з минулим, гірко оглядаючи його страшні сторінки. Погоджуємося з думкою М. Ткачука, який вбачає у цих епізодах цілком реалістичні, але все ще замовчувані в період літературної молодості І. Драча, картини радянської дійсності. Коментуючи їх, критик, зокрема, зазначає: «Мефістофель вважає ліричного героя «своїм», закликає пристати до свого «вічного кодла» – темних сил, зла, до людей нищих, душевно бідних, денационалізованих, перевертнів, що можуть сіяти тільки морок. З точки зору «священного краю», України він на боці тих, хто проводив голокост у 1933 році, репресії у 1937 році, хто служив кривді, на трагедію України він дивиться очима «синьоглумими»...» [10; 63]. У змалюванні трагічного минулого через образ збожеволілої від горя матері, М. Ткачук вбачає традиції Т. Шевченка (поема «Сон») та П. Тичини (цикл «Скорбна мати»). Аналогії ж з образом митця в «Давній казці» Лесі Українки критик спостерігає у журливій пісні скрипки-Соломії на весіллі, на яке потрапляє ліричний герой, подорожуючи з чортом. Це Муза, це образ волі, споконвічного добра. Тож «чи вільною є Муза, чи можна музи йти у «шлюб» з можновладцями, що стелять грішми?» [10; 68] – у цьому гуманістичний пафос авторської сатири.

У розділі «Українські коні над Парижем» з великою силою звучать ідея гордості за рідний народ, захоплення його величною історією. Вбачаємо тут досить майстерно освоєні традиції О. Блока («Скіфи»). Водночас М. Ткачук загострює увагу на запитаннях, які викликає у читача цей розділ: «А скільки таких народних митців [про яких згадує Драч] є на славній Україні? Але чи знає світ їх твори?» [10; 69].

Цим розділом завершується перша частина поеми. Критики (М. Рильський, А. Янченко, В. Турбін) справедливо відзначали деяку її «розхристаність» (показова навіть назва – «Серце навстіж»). Справді, можна довести цю тезу, простеживши тільки за проблематикою твору. І. Драч у творі порушує такі питання: гуманістична роль науки, розв'язання кардинальних проблем сучасного суспільства; суперечність між альтруїстичним та індивідуальним у пізнанні світу; відчуття нереалізованих духовних потреб, духовне безсмертя людини; вічна тема стосунків маси й особистості, возвеличення – аж до ідеалізації – «простої» людини; роль народу у творенні людської історії, художній аналіз причин і наслідків його трагічного минулого; суперечність між митцем і «звичайною людиною», тривога перед перспективою виформування творчого стереотипу.

У другій частині уся ця проблематика глобалізується в ідеї заперечення війни. Сталося найстрашніше. Знавіснілі мілітаристи: «З мису Канаверал (знай силу нашу) / Вчора ракету пустили... / В Сонце всадило ножа. / Гітлер би з радості заіржав... / Ми у всесвітньому герці» [5; 98]. В основу цієї вражаючої картини покладено реальну подію – опромінення японських рибалок від вибуху водневої бомби, випробування якої здійснювали американці в Тихому океані.

Намагаючись пізнати вселюдське зло, І. Драч підносить цю проблему до філософських узагальнень. Гонка озброєнь, у якій однаково винні обидві сторони розколотого навпіл світу, – це найбільша підлість проти людства, проти краси і гармонії Всесвіту, бо ж «Сонце – це втілення людських прагнень до правди, до краси, до сміливості, до справедливості. Як виникло Сонце? Сонце виникло у фокусі людських поглядів, звернутих у небо, бо ж людина звикла дивитись у небо, якщо вона не тварина» [5; 98]. Поет порушує питання: Чому на Сонці плями? – і сам же відповідає: «Всяка людська підлість, дим війни і крик вдів споконвіку осідають на Сонці. Тому воно так потемнішало» [5; 98]. Ліричний герой у скафандрі «супермена» просто шокував тодішню критику своєю екстравагантністю і викликав більше заперечень, ніж схвалень, бо дуже мало він скидався на першого космонавта Гагаріна, аналогії з яким так уперто шукали поціновувачі твору. Бо мужній політ на порятунок Сонця здійснений персонажем, вихованим не комуністичною системою, а на глибоко національних традиціях, бо ж його «супроводжують знову божевільна мати зі своєю трагедією, «її сини, народженні безумством», голова колгоспу, Соломія-скрипка, Залізник з наївним конем...» [10; 70]. Ліричний герой називає себе братом усіх людей і цим уподібнюється до Христа, що в ім'я людства і його майбутнього приніс себе в жертву. Така, на перший погляд, смілива аналогія цілком була вмотивованою у постіндустріальному суспільстві, ідеальною кінцевою моделлю якого можна вважати, услід за С. Бердяєвим, Боголюдство. «Саме торжество духовного плюралізму в цій моделі забезпечує умови для створення Єдиної Світової Цивілізації, сформованої на духовній аурі Вселенської Віри [...]. Перші кроки до такої інтеграції вже зроблені в технодерністській культурній моделі історичного розвитку: створення єдиного інформаційного поля [...], формування спільного геополітичного простору [...], порозуміння у розв'язанні глобальних проблем, і нарешті [...] формування нової постіндустріальної – інтелектуальної, а не економічно заангажованої – еліти» [8; 29], – ці оцінки сучасного дослідника М. Николина відображають естетичну модель постіндустріального суспільства, створену І. Драчем. Зрештою, до еліти нової суспільної формації можна з однаковою переконливістю віднести й ліричного героя поеми «Ніж у Сонці», її автора.

Отже, за жанром поема Івана Драча «Ніж у Сонці» є ліро-епічною надзвичайно сильним драматичним компонентом, на чому наголосив сам автор, давши їй підзаголовок «Феєрична трагедія», тому її характеризуємо, як лірико-драматичну поему. Естетичний зміст і художня структура поеми «Ніж у Сонці» визначається передусім характером переживання історичної епохи, конкретними фактами і обставинами буття народу. Естетичні, ідейно-філософські пошуки митця вилились у систему образів, надзвичайно розмаїтих, рухливих і водночас контрастних. Це образи Сонця, України, Дніпра, Сковороди, Залізняка, Шевченка

тощо як символи вічного бунтарства, духовної незалежності, волелюбства, протесту проти ворогів України. «Ніж у Сонці» – феєрична трагедія, волення про небезпеку, що загрожує людству з боку темних сил.

Література

1. Бердяев Н. Кризис искусства / Н. Бердяев. – М.: СП Интерпринт, 1990. – 48 с.
2. Буряк Б. Прогрес і світ прекрасного / Б. Буряк. – К.: Рад. письменник, 1974. – 224 с.
3. Войтович В. М. Українська міфологія. – Вид. 2-ге, стереотип / Войтович В. М. – К.: Либідь, 2005. – 664 с.
4. Галич О. Теорія літератури: Підручник / О. Галич. – Київ: Либідь, 2001. – 488 с.
5. Драч І. Ф. Поеми / упорядкув. та післямова А. Ткаченка; Передм. М. Жулинського / Драч І. Ф. – К.: Генеза, 2006. – 512 с.
6. Іванисенко В. Животрепетна наша історія. Шістдесятництво: родовід і доба / В. Іванисенко // Київ. – 1998. – №1-2. – с. 94-100.
7. Ільницький М. Іван Драч: нарис творчості / М. Ільницький. – К.: Рад. письменник, 1986. – 221 с.
8. Николин М. Духовна історія людства: Нові концептуальні підходи / М. Николин // Животоки. – 2000. – № 8. – С. 25-29.
9. Тичина П. Твори / П. Тичина. – К.: Молодь, 1976. – 306 с.
10. Ткачук М. «Українські коні над Парижем». Поема І. Драча «Ніж у сонці» / М. Ткачук // Ткачук М. Інтерпретації. Літературно-критичні статті, творчі портрети українських поетів ХХ століття. – Тернопіль: Збруч, 1999. – С. 60-71.

А. Э. Сабуць

МАТЫЎ ГАСПАДАРАННЯ Ў КУПАЛАВАЙ ПУБЛІЦЫСТЫЦЫ

Ідэя стварэння шляху-мадэлі абноўленай беларускай нацыянальнай самасці, агучаная падчас нашаніўскай дыскусіі 1913 г. (“*наша ніўка на слаўных людзей урадліва*” [3, с. 272], “*мы павінны шукаць і знайсці новы шлях*” [3, с. 285]), мела сваю плённую творчую рэалізацыю ў публіцыстыцы аднаго з “генералаў” [1, с. 592] адраджэнскага руху Янкі Купалы.

У Купалавым мысленні нашаніўскай пары як сапраўднага “*прарока беларускага Адраджэння*” (названага тагачаснікам А. Луцкевічам) канцэптазнаўчымі выглядаюць характарыстычныя словы-імператывы “*згода*”, “*грамадзянская згода*”, “*супольнасць*”, “*брацтва*”, “*роўнасць*” і інш. Творчае, грамадзянскае крэда Купалы-паэта і Купалы-публіцыста выяўляецца ў матыве гаспадарання, падсілкаваным супольнымі матывам самасці-еднасці (“*людзьмі звацца*”) і матывам валадарнага пасаду (“*адбудаваць свой збураны пасад*”, каб заняць “*свой пачэсны пасад між народамі*”). Купалу-мысляру хацелася бачыць Беларусь на “*пачэсным пасадзе*”, да таго ж – “*між народамі*”. Бо дзяржаватворчае мысленне Купалы якраз і ўбірала ў сябе матыў *валадарнага пасаду*, ідэю *ўласнага гаспадарання* ў айчынным Доме. Бо насамрэч Купала-прарок у сне-яве бачыў Беларусь уяўную, сённышнюю, таму спадзеўна заклікаў да супольнай малітвы за край: “*Я буду маліцца і сэрцам, і думамі, // Распетаю*

Навуковае выданне

**Гісторыя беларускай літаратуры:
стан і перспектывы даследавання
(да 135-годдзя з дня нараджэння
Янкі Купалы і Якуба Коласа):
матэрыялы Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі
(Мінск, 15–16 лістапада 2017 г.)**

Тэхнічны рэдактар *В.Р. Гаўрыленка*

Падпісана да друку 14.12.2017 Фармат 60x84 ^{1/16}

Папера афсетная Гарнітура Times New Roman

Друк лічбавы Ум.-др.арк 25,0 Ул.-выд.арк. 25,4 Наклад 40 экз. Заказ № 2528

ВТАА «Права і эканоміка» 220072 Мінск Сурганава 1, корп. 2 Тэл. 284 18 66,

e-mail: pravo-v@tut.by; pravo642@gmail.com

Надрукавана на выдавецкай сістэме KONICA MINOLTA ў ВТАА «Права і эканоміка»

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі ВВРДВ, выдадзенае

Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь 17 лютага 2014 г.

у якасці выдаўца друкаваных выданняў за № 1/185